

Галоўны ядзершчык БССР змагаўся з наступствамі Чарнобылю

Цяпер, калі праўдзівая інфармацыя пра Чарнобыль становіцца больш даступнай, хочацца дадаць некалькі словаў пра мужа і прынцыповага Васіля Барысавіча Несцярэнку (1934-2008), члена-карэспандэнта Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (1972), доктара тэхнічных навук (1968), заслужанага дзяча навукі і тэхнікі БССР, стваральніка і краўніка інстытута радыяцыйнай бяспекі "Белрад".

На жаль, ён пайшоў з жыцця некалькі гадоў таму.

Мне даводзілася сустракацца і гутарыць з Васілём Барысавічам. Першая сустрэча адбывалася ў той час, калі інстытут, выселены са свайго будынка, знаходзіўся на тэрыторыі Дома Міласэрнасці. Другі раз прафесар прымаў наведвальнікаў у новым катэдзі інстытута на 2-ім Марусінскім завулку. Яго вочы былі светлымі, уражвала ў характары дабразычлівасць і жаданне дапамагчы людзям.

Васіль Несцярэнка нарадзіўся 2 снежня 1934 г. у гарадскім пасёлку Чырвоны Кут (Луганская вобласць, Украіна). У 1958 годзе ён скончыў Маскоўскую вышэйшую тэхнічную вучэльню імя Баўмана (цяпер Маскоўскі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт). У 1958-1962 гадах Васіль Несцярэнка быў навуковым супрацоўнікам Інстытута рухавікоў АН СССР.

У 1963-1965 гадах ён загідаваў лабараторыяй Інстытута цепла- і масаабмену АН БССР. З 1965 года ён кіраваў аддзелам і быў намеснікам дырэктара па навуковай рабоце, у 1977-1987 гадах - дырэктарам Інстытута ядзернай энергетыкі АН БССР. Адначасова ў 1971-1987 гадах ён з'яўляўся генеральным канструктарам перасоўнай атамнай электрастанцыі. Яму было даручана і ён паспеў запраектаваць атамную электрастанцыю "Памір", якая мала б транспартавацца на "аўтамабільнай шасі". Калі б СССР не абрынуўся, гэтае вынаходніцтва пастаўленае на паток, змяніла б эканамічную карту планеты.

Галоўным учынкам свайго жыцця ён лічыў сваю пазіцыю падчас аварыі на ЧАЭС. Ён быў галоўным фізі-

кам-ядзершчыкам ў БССР на момант аварыі і найбольш кваліфікаваным ядзершчыкам. Чарнобыльская катастрофа і крах СССР з яго тэхналагічнай культурай змянілі прафесійную "нішу" В.Б. Несцярэнка. Прафесар прыйшоў да высновы, што чалавецтва не гатова ваюдаць такой крыніцай энергіі, як АЭС.

З 1990 года Васіль Несцярэнка стаў заснавальнікам і дырэктарам Інстытута радыяцыйнай бяспекі "Белрад". У 1990-1994 гадах ён з'яўляўся старшынём аб'яднанага экспертнага камітэта Беларусі, Украіны і Расіі.

У сталым веку ён пакутаваў ад цяжкіх хвароб, звязаных з камандзіроўкамі ў Чарнобыльскія вёскі, але працягваў ствараць новыя праекты, навуковыя групы.

Па этычных меркаваннях ён адмовіўся ад кіраўніцтва ядзернымі праектамі і заняўся экалагічнымі даследаваннямі. 80 адсоткаў ўсёй незалежнай інфармацыі аб наступствах аварыі на ЧАЭС у Беларусі, якой карыстаецца свет - вытворчасці інстытута радыяцыйнай бяспекі "Белрад".

В.Б. Несцярэнка адхіліў прапановы ўзнавіць сваё вынаходніцтва - аўтаномную АЭС - у адной з заходне-еўрапейскіх краін. Ён адмовіўся таксама ўзначаліць будаўніцтва беларускай АЭС. Былі і іншыя прапановы таго ж тыпу.

Васіль Несцярэнка быў вядомы як аўтар больш за 300 навуковых прац, у тым ліку 15 манаграфій, больш за 320 вынаходак.

"Радыяцыйны маніторынг прадуктаў харчавання ў насельніцтва ў рэгіёнах, пацярпелых ад наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС". "Рэкамендацыі па мерах радыяцыйнай абароны насельніцтва і іх эфектыўнасць". "Радыяцыйны маніторынг жыхароў і іх прадуктаў харчавання ў Чарнобыльскай зоне Беларусі", - гэтыя даследаванні мелі практычнае прымяненне.

У ім уражвала вера ў розум чалавека, у тое што, беларусы могуць пераадолець наступствы Чарнобылю з дапамогай навуковага падыходу, з улікам медыцынскіх рэкамендацый, самадyscyпліны.

арганізаваннасці.

Разуменне таго, што калі імі будуць кіраваць не жасці, і не гарэлкай яны будуць выводзіць радыяцыю, а прымаць пекцінавыя прэпараты, то узровень назапашвання можна зніжаць, і тым самым здымаць перагрузку з сэрца, нырака, печані.

Супрацоўнікі лабараторыі спектраметрыі чалавека "Белрада" выязджалі ў забруджаныя рэгіёны, праводзілі замеры радыяцыі. Яны распрацоўвалі рэкамендацыі для школаў і дзіцячых садкоў, для ўстановаў грамадскага харчавання. Былі выданы кнігі і брашуры пра тое, як знізіць узровень радыяцыі ў прадуктах, як уберагчы дзяцей ад яе шкоднага ўплыву. Адна з такіх кніжак называецца "Як абараніць сябе і сваё дзіця ад радыяцыі". Разумныя людзі слухалі Васіля Несцярэнку і яго калегі. Пасля таго, як ў Японіі адбылася аварыя на станцыі ў Фукусіме, японцы ўзялі на ўзбраенне досвед беларусаў, пераклалі кнігі нашых вучоных на японскую мову і выдалі вялікім накладам.

Зараз інстытут радыяцыйнай бяспекі "Белрад" знаходзіцца пад Менскам, у пасёлку Навінкі, па 2-ім Марусінскім завулку, дом 27, тэл. 289-03-83. У інстытуце можна прайці даследаванне аб назапашваннях радыяцыі ў арганізме чалавека і атрымаць рэкамендацыі, як яе выводзіць. Інстытут праводзіць экалагічны маніторынг, прапануе насельніцтву пекцінавыя прэпараты, якія зніжаюць дозы радыяцыйных назапашванняў.

Э. Дзвінская.

На здымку: прафесар, член-карэспандэнт НАН РБ В.Б. Несцярэнка.